

Yedinci sınıf öğrencilerinin “savaş” ve “barış” kavramlarına dair metaforları (War and peace metaphors of the 7th grade students)

Selda Şan *, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Doktora Eğitimi, Marmara Üniversitesi, 34730, İstanbul, Türkiye.

Prof. Dr. Ali Yılmaz, Atatürk Eğitim Fakültesi, Marmara Üniversitesi, 34730, İstanbul, Türkiye.

Suggested Citation:

Şan, S. & Yılmaz, A. (2016). War and peace metaphors of the 7th grade students. *International Journal of Innovative Research in Education*, 3(4), 221-231.

Gönderim Tarihi 27 Temmuz 2016; Düzeltme Tarihi 16 Ağustos 2016; Kabul edilen 15 Aralık 2016

Seçim ve hakem süreci sorumlusu Doç. Dr. Zehra Ozcinar, Atatürk Öğretmen Akademisi, Kıbrıs

©2016 SciencePark Research, Organization & Counseling. All rights reserved.

Abstract

Although it is known that there are people who are anti-war in the world, the sound of war is still increasing from the world. The concepts of war and peace which are seen as an action with mankind's existence now they are gaining meaning increasingly both in the world and in Turkey. The analysis of the seventh grade students' (sharing the same class, school or district with Syrian children escaping from the war and often facing with the news of death) war and peace metaphors can also reflect the students' point of view for today's date in the education system. In this study it is purposed to find that which the students' stated war and peace metaphors are and in which categories these metaphors can be placed. This study is a qualitative research. It has done with 65 students at a secondary school in İstanbul, in Turkey. Containing the phrase of "war/peace is like ... because ..." the papers aiming to collect data were distributed to the students. The data, obtained documents, were analyzed by descriptive and content analysis which are in document analysis. In accordance with the justification 47 war metaphors and 36 peace metaphors were detected. While war metaphors were incorporated under 10 categories, peace metaphors were incorporated under 5 categories. As a result, war and peace metaphors are noted with opposite contents for each other. War is described through neative metaphors on the other hand peace is described through positive metaphors. In this study, being less the metaphors evoking war related with Syria has been a point of attention.

Keywords: Peace, war, metaphor.

* ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: **Selda Şan**, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Doktora Eğitimi, Marmara Üniversitesi, 34730, İstanbul, Türkiye.
Marmara Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Doktora program öğrencisi, TÜBİTAK 2211A Bursiyeri, desteklerinden dolayı TÜBİTAK'a teşekkürler.

E-mail adres: seldasan@marun.edu.tr

Özet

Her ne kadar savaş karşıtı insanların dünyada var olduğu bilinse de hala dünyadan savaş sesleri yükselmektedir. İnsanoğlunun var oluşu ile birlikte bir eylem olarak görebildiğimiz savaş ve barış kavramları, günümüz dünyasında ve ülkemizde daha da bir anlam kazanmaktadır. Savaştan kaçan Suriyeli çocuklar ile aynı sınıfı, okulu ya da mahalleyi paylaşan ve medyada sık sık ölüm haberleri ile karşı karşıya kalan yedinci sınıf öğrencilerinin savaş ve barış kavramlarına dair metaforlarının incelenmesi, eğitim sistemi içerisinde öğrencilerin bugünün tarihine bakış açısını da yansıtabilir. Araştırmada yedinci sınıf öğrencilerinin savaş ve barış kavramlarına dair dile getirdiği metaforların ne olduğu ve bu metaforların hangi kategoriler altında birleşebileceğini araştırmak amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir araştırmadır. 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında, İstanbul ilinde bir ortaokulda 65 kişi ile gerçekleştirilmiştir. “Savaş/barış ... gibidir çünkü...” ifadesini içeren veri toplama amaçlı kağıtlar öğrencilere dağıtılmıştır. Veriler, elde edilen dokümanlar, betimsel ve içerik analizleri ile analiz edilmiştir. Katılımcılar metaforların gerekçelerine uygun olarak 47 savaş metaforu, 36 barış metaforu dile getirmişlerdir. Savaş metaforları 10 ortak kategori altında toplanırken barış metaforları 5 ortak kategori altında toplanmıştır. Sonuç olarak, savaş ve barış metaforları birbirlerinin zıttı olan metaforlar ile de belirtilmiştir. Savaş olumsuz metaforlar yoluyla açıklanırken barış olumlu metaforlar ile açıklanmıştır. Araştırmada savaşı çağrıştıran Suriye ile ilgili metaforların az olması ise dikkat çeken bir nokta olmuştur..

Anahtar Kelimeler: Barış, savaş, metafor.

1. Giriş

İnsanlığın var olduğu andan itibaren savaş ve barış kavramı bir eylem olarak kendisini gösterebilmiştir. İnsanlık tarihine bakıldığında çeşitli sebepler ile birlikte topluluklar içinde, devletler arasında savaşlar gerçekleşmiştir. Bu savaşlar bazen yıkımla, hüsrarla sona ermiş bazen de barış ile son bulabilmiştir. Ölümlerin var olduğu, insanlığın ortadan kalktığı, çocukların göz ardı edilmekle kalmayıp yok edildiği savaşlara karşı olan insanların var olduğu bilinse de hala dünyadan savaş sesleri yükselmekte, ölümler süregelmektedir. Higgs (2012)'in de çalışmasında yer aldığı gibi savaşın “berbat”, “korkunç” olduğunu dile getirenlerin dahi “barışı elde edebilmek” noktasında yalnızca savaşın garanti olduğunu belirtebildikleri de görülebilmektedir. Diğer bir ifade ile barışı elde edebilmek için yalnızca savaşın var olması gerektiğini belirten bu dogma (Gavriely Nuri, 2014) ile savaş ve barış arasında haklı bir amaç/neden-sonuç ilişkisi yaratılmaktadır. Bununla beraber bilim ve fikir insanların savaşların nedenlerine yönelik ortaya koydukları görüşler içerisinde insanoğlunun doğasında savaşın var olduğu da yer almaktadır (Aktaş ve Safran, 2013).

Öğrenciler eğitim-öğretim sürecinde, günlük yaşamlarında savaş ve barış kavramını duymakta ve hatta savaş ve barış kavramlarını duymakla kalmayıp bu kavramlarla ya da etkileriyle somut olarak karşılaşabilmektedir. Savaşlardan kaçan Suriyeli çocuklarla aynı sınıfı, okulu, mahalleyi paylaşabildikleri bu süreçte savaş ve barış kavramının önemi bir kez daha ortaya çıkabilmektedir. Böylesi bir dönem ve ortamda çocukların düşünceleri, savaş ve barışa dair algıları metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarılabilmektedir. Metaforlar yalnızca günlük, anlık yaşantıları yansıtmamaktadır; bununla beraber hayatın gerçeklerini şekillendirmede ve anlamada da etkili olabilmektedir (Cowie & Abbiss, 2014; Lakoff & Johnson, 2010). Bir ifadeyi başka bir ifade aracılığıyla açıklayan/tanımlayan metafor (Gentner & Bowdle, 2006)'lardan insan zihnini, insanın ortaya koyduğu davranışları anlayabilme noktasında yararlanılabilmektedir (Yaylagül, 2010). Zihnimizde taşıdıklarımıza, etrafımızda olup bitenlere dair yaratıcı duygular oluşturmaya metaforlar yardımcı olmaktadır (Greene, 1994'ten akt. Jensen, 2006). Bu anlamlandırmalar, zihinde oluşturulan yaratıcı duygular çeşitli etkenler nedeniyle farklılaşabilmektedir. Szymanski Sunal, Kelley & Sunal (2012)'in yapmış olduğu araştırmada bu anlamlandırmaya bakıldığında anaokulu öğrencilerinin barış kavramına dair ifadeleri sosyallik ve yardımlaşma noktasında yoğunlaşmıştır; onlara göre barış, sofrayı kurmada annesine yardım etmek, yatağını toplamak kadar basit ve masumcadır. Bu kavram, savaş/barış içerisinde olan ya da savaşın/barışın anlamını, yıkımını/sonucunu; çevresindeki insanlar üzerindeki etkisini görebilen aynı ya da farklı yaşlardaki çocuklar için çok farklı ifadeleri yansıtabilir. Aktaş ve Özmen (2013)'in de belirtmiş olduğu gibi Türkiye’de savaş ve barış kavramının çocuklar tarafından nasıl tanımlandığına dair araştırmalar mevcut olmaktadır fakat çağın koşullarına dair bu kavramlar farklılaşabilmektedir.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada savaş ve barışın çok sık dillendirildiği ve savaştan kaçan Suriyeli çocuklarla bir arada olduğu bir dönemde yedinci sınıf öğrencilerinin savaş ve barış kavramlarına dair düşüncelerini metafor yoluyla ortaya çıkarabilmek amaçlanmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. Yedinci sınıf öğrencilerinin “savaş” kavramına yönelik ifade ettikleri metaforlar nelerdir?
2. Yedinci sınıf öğrencilerinin “barış” kavramına yönelik ifade ettikleri metaforlar nelerdir?
3. Yedinci sınıf öğrencilerinin “savaş” kavramına yönelik ifade ettikleri metaforlar, hangi kategoriler altında toplanabilir?
4. Yedinci sınıf öğrencilerinin “barış” kavramına yönelik ifade ettikleri metaforlar, hangi kategoriler altında toplanabilir?

2. Yöntem

2.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

2.2 Çalışma Grubu

Bu çalışma, Türkiye’de, İstanbul ilinde bir ortaokulda gerçekleştirilmiştir. Toplamda 65 kişinin katıldığı bu çalışma, 2014-2015 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde yedinci sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir.

2.3 Verilerin Toplanması Ve Analizi

Metaforun ne olduğu üzerinde durulduktan sonra katılımcılardan “Savaş gibidir çünkü”; “Barış gibidir çünkü” ifadelerini yazılı bir form üzerinde tamamlamaları istenmiştir. Katılımcılara verilen yaklaşık 2 ders saati içerisinde veriler elde edilmiş ve daha bu metaforlar üzerinde tartışma başlatılmıştır.

Verilerin analizinde içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır. Alıntılar yapılırken katılımcılar; K1, K2, ... K65 olarak kodlanmıştır.

3. Bulgular

3.1 Yedinci sınıf öğrencilerinin “savaş” kavramına yönelik ifade ettikleri metaforlar nelerdir?

Katılımcıların savaş metaforları ve katılımcı tarafından tekrarı (f) Tablo 1’de alfabetik olarak sıralanmıştır:

Tablo 1. Yedinci sınıf öğrencilerinin savaş kavramına yönelik ifade ettikleri metaforlar

Metafor	(f)	Metafor	(f)	Metafor	(f)
Anlaşamamazlık	1	Isyan	1	Kötü dünya	1
Anlaşmazlık	1	İşid	2	Kötülük	1
Annenden ayrılmak	2	Karanlık	1	Kötülüklerin oluşması	1
Arkadaşlık	1	Kaplumbağa	1	Kurumuş bir ağaç	1
Bir insana küsmek	1	Karanlıkçağda katliam	1	Küçük kıyamet	1
Birini öldürmek	1	Kıyamet	1	Mustafa Kemal Atatürk	1
Cehenneme gitmek	1	Kargaşa	1	Mutsuzluk	1
Çok kötü bir dünya	1	Kötü bir sel	1	Mücadele etmek	3
Dünyanın sonu	2	Karanlık yer/oda	2	Ölmek	1

Düşman	2	Kavga	1	Özlem acısı	1
Düşmanlık	1	Kedi köpek ilişkisi	1	Sarmaşık	1
Güllerin solması	1	Kedi fare ilişkisi	1	Silah/büyük bir silah	1
İki kuşun ekmek kavgası	1	Kılıç	1	Suriye	1
İnsan kaybı	1	Karanlıkta kaybolmak	1	Tonsuz siyah	1
İnsanların hep kavga etmesi	1	Karanlık zindan	1	Yılan ile kartal ilişkisi	1
				Yalnız bir kuş	1
Toplam Metafor sayısı: 47		Toplam (f): 53			

Tablo 1'e bakıldığında 65 katılımcıdan gerekçelerine uygun metafor kullanan ve boş bırakmayan 53 katılımcının metaforlarından toplamda 47 metafora ulaşılmıştır.

Savaş metaforu olarak en fazla tekrar edilen metaforlar; mücadele etmek (3), arkadaşlık (2), düşmanlık (2), İşid (2), karanlık yer/oda (2), kötü dünya(2). Savaş, çoğunlukla isim olarak belirtilmişken 13 katılımcı savaşı fiilimsi kullanarak savaşı, eylem olarak belirtmiştir. Yani savaş bir işi, oluşu ya da harekete geçme durumunu yansıtmaktadır: Annenden ayrılmak, bir insana küsmek, birini öldürmek, cehenneme gitmek, insanların sürekli kavga etmesi, karanlıkta kaybolmak, kötülüklerin oluşması, mücadele etmek, ölmek.

Arkadaşlık, kaplumbağa, Mustafa Kemal Atatürk, mücadele etmek, sarmaşık, Suriye metaforları dışında olumsuzluk ekinden, olumsuz anlam taşıyan kelimelerden oluşan metaforlar kullanılmıştır. Karşılıklı bir ilişki olarak savaşa bakıldığında hayvanların birbirleriyle olan olumsuz ilişkileri doğrultusunda metaforlar kullanılmıştır: İki kuşun ekmek kavgası, kedi-köpek ilişkisi, kedi fare ilişkisi, yılan ile kartal ilişkisi. Diğer bir ifade ile savaş olumsuz anlam içeren metaforlar ile anlatılmıştır. Suriyeli çocuklar ile aynı sınıfı, okulu ve mahalleyi paylaşan katılımcılardan yalnızca üç kişi savaşı Suriye ve İşid metaforu ile doğrudan açıklamıştır.

3.2 Yedinci sınıf öğrencilerinin "barış" kavramına yönelik ifade ettikleri metaforlar nelerdir?

Katılımcıların barış metaforları ve katılımcı tarafından tekrarı (f) tablo 2'de alfabetik olarak sıralanmıştır:

Tablo 2. Yedinci sınıf öğrencilerinin barış kavramına yönelik ifade ettikleri metaforlar

Metafor	(f)	Metafor	(f)	Metafor	(f)
Aydınlık çağ	1	Festival	1	Küsüp barışma	1
Bayram	2	Gemi dümeni	1	Leylak çiçeği	1
Beyaz bir yalan	1	Gökyüzündeki kuşlar	1	Martı	1
Birlik beraberlik	2	Güneş alan bir oda	1	Mutluluk	4
Cennete gitmek	1	Hayal	1	Savaş	1
Çiçek açmış gül	1	Huzur ülkesinde köşk	1	Sevgi (kucak dolusu)	1
Daha özgür hayat	1	İki arkadaş	1	Sevmek ve küsmemek	1
Deniz	1	İnsanların iyi anlaşması	1	Sınav	1
Dost	2	Kardeşlik	4	Sonsuza kadar uçan kuş	1
Dua	1	Kelebek	1	Tırtıl	1
Dünyada herkesin dost olması	1	Kucak dolusu sevgi	1	Öğretmen	1
El ele olmak	1	Kuş	5	Volkan	1
Toplam Metafor sayısı: 36		Toplam (f): 49			

Tablo 2'ye bakıldığında 65 katılımcıdan gerekçelerine uygun metafor kullanan ve boş bırakmayan 49 katılımcıdan toplamda 36 metafora ulaşılmıştır. En fazla tekrar edilen barış metaforları; kuş(5), kardeşlik(4), mutluluk(4) bayram(2), birlik ve beraberlik(2), dost(2). Barış, çoğunlukla isim olarak belirtilmişken 6 katılımcı barışı fiilimsi/isim fiil olarak ifade ederek barışı eylem olarak belirtmiştir: Cennete gitmek, dünyada herkesin dost olması, el ele olmak, insanların iyi anlaşması, küsüp barışma, sevmek ve küsmemek. Böylelikle barış, olumlu yönde harekete geçmek olarak metaforlaştırılmıştır.

Yalnızca bir metaforunda “-ma/me” olumsuzluk eki kullanılmıştır o da olumsuz anlam içeren bir kelimeyi olumlu anlam taşıır hale getirmek için kullanılmıştır: Küsmemek. Barış metaforlarına bakıldığında doğadan, insanlardan, insanlara ait geleneklerden ve eşyalardan, hayvan ve bitkilerden yararlanıldığı görülmektedir. İnsanda güzel duygular uyandıran kuş, kelebek, martı gibi kanatlı hayvanlar kullanılmış.

3.3 Yedinci sınıf öğrencilerinin “savaş” kavramına yönelik metaforları, hangi kategoriler altında toplanabilir?

Tablo 3. Kategorileştirilmiş savaş metaforları

Kategori ve Metaforları	Kategori ve Metaforları	Kategori ve Metaforları
<i>ANLAŞAMAMAZLIK</i> Anlaşmazlık Anlaşamamazlık Arkadaşlık İnsanların hep kavga etmesi Kedi-fare ilişkisi Kedi köpek ilişkisi Yılan ile kartal ilişkisi <i>BARIŞ BİLMEMEZLİK/YOKSUNLUĞU</i> Düşmanlık Kedi-fare ilişkisi Kedi köpek ilişkisi Yılan ile kartal ilişkisi	<i>HUZURSUZLUK (devamı)</i> Sarmaşık Yalnız bir kuş <i>MÜCADELE</i> Bir insana küsmek Düşman İki kuşun ekme kavgası Kaplumbağa Kılıç Mustafa kemal Atatürk Mücadele etmek <i>ÖLÜM</i> İşid İnsan kaybı Karanlığında kaybolmak Kıyamet Kötü bir dünya Kötülük Kötülüklerin oluşması Kurumuş bir ağaç Küçük kıyamet Mutsuzluk Ölmek	<i>ÖLÜM (devamı)</i> Silah Suriye <i>PİŞMANLIK</i> İnsan kaybı Karanlık bir zindan <i>SEVDİKLERİNİ KAYBETME</i> Cehenneme gitmek Dünyanın sonu Karanlık Karanlığında kaybolmak Kötü bir sel <i>SEVİLMEZLİK</i> Düşman Karanlık bir oda Özlem acısı Tonsuz siyah <i>YAYILMA</i> İsyan Sarmaşık

Ortak kategori sayısı: 10

Tablo 3'e göre savaş metaforları 10 kategori altında toplanırken bir metafor gerekçeleri doğrultusunda birden fazla kategorinin içerisinde yer alabilmiştir: Anlaşamamazlık, barış bilmemezlik/barışın yokluğu, geri dönüşü olmayan bir yol, huzursuzluk, mücadele, ölüm, pişmanlık, sevdiğini kaybetme, sevilmezlik, yayılma. Bazı metaforlar hiçbir kategori altına girememişken en fazla metafora sahip kategori “ölüm” olmuştur.

Anlaşamamazlık kategorisinde arkadaşlar, insanlar arasındaki küsmeler ve birbirlerini anlayamamanın beraberinde gelen olumsuzluklar ile savaş, birbirine benzetilmiştir. Bu noktada K2; “arkadaşımınla küstüğümde onunla haksız yere küsüyoruz bu olay da büyüyor büyüyor ve savaşa dönüşüyor.” ifadesiyle kullandığı metafor aracılığıyla savaşın haksız ya da gereksiz bir eylem olduğunu da belirtmiş olabilir. Bunun yanı sıra anlaşamamazlık kategorisinde savaş denildiğinde zıt kutuplu özelliklerin aslında patlamalara diğer bir ifade ile savaşlara sebep olabileceğinden yola çıkılarak metaforlar oluşturulmuştur. Kedi-köpek, kedi-fare ilişkileri gibi. K30: “kedi ile köpek kavga eder ve savaş olur” ifadesi ile anlaşabilme kavramına uzak metaforlar ile savaşın da anlaşmazlıklar ile ortaya çıktığını vurgulayabilmektedir.

Barış bilmemezlik ya da *barıştan yoksunluk* kategorisinde barışmayanların ve barışmak duygusundan uzak olanların eylemlerinin savaşı meydana getirdiği anlaşılabilir. Düşmanlık, kedi ile fare, kedi ile köpek, yılan ile kartal metaforları bu kategori altında toplanmıştır. K41; “savaş düşmanlık gibidir çünkü barış olmayan yerde daima savaş vardır. Savaş olan yerde mutluluk olmaz her zaman kavga olur.” ifadesi ile barıştan yoksun olma durumuyla düşmanlığı özdeşleştirerek düşmanlık ile savaş birbirine benzetilmiştir. Ayrıca bu ifade ile huzursuzluk

ve mutsuzluğun, kavganın var olmasını da düşmanlık ve savaş ile bir arada olduğunu belirtmiştir. K28 ise yılan ile kartal metaforunda barışma eyleminden yoksunluğu vurgulamıştır: *"Savaş, yılan ile kartal gibidir çünkü hiçbir zaman barışmazlar birbirlerinden çok nefret ederler."*

Geri dönüşü olmayan bir yol kategorisinde güllerin solması ve (kendi) karanlığında kaybolma metaforları yer almaktadır. Savaş, yaşanan ve başa dönmesi mümkün olmayan bir eylem olarak belirtilmiştir. K63: *"Savaş güllerin solması gibidir. Çünkü güller solduğunda geri dönüş olmaz, savaştan da geri dönüş olmaz."* K5: *"Savaş kendi karanlığında kaybolmak gibidir çünkü savaş büyük bir kaostur. Can pazarıdır. Sevdiklerimi, milletimi insanları kaybetmektir. Savaş çok karanlıktır. Girdiğinde çıkılmayacak bir karanlık. Çocukları, suçsuzları kaybetmektir. Barışa en uzak olanıdır. Sevgiye, mutluluğa muhtaç olandır. Üzünçtür, yastır çıkılmayacak kadar karanlık bir yas. Savaş girdiği ülkeyi kendi karanlığında kaybeder ve bir daha hiç çıkmamak üzere."*K5'in bu metaforu, birden fazla kategori altına girebilmiştir. Bu ifadeleri ile ölüm, sevdiklerini kaybetme hatta huzursuzluk kategorisi altına da girebilmektedir.

Huzursuzluk kategorisinde annenden ayrılmak, cehenneme gitmek, karanlık bir oda, kargaşa, mutsuzluk, özlem acısı, sarmaşık ve yalnız bir kuş metaforu yer almaktadır. Savaşın insanı mutsuz, huzursuz kılması üzerinde metaforlar oluşturulmuştur. K9 savaşın aile, ülke ve dünya üzerinde huzursuzluk yaratacağını belirtmiştir: *"Savaş, mutsuzluk gibidir çünkü insanlar ölür ve aileler zor duruma düşer. Ekonomimiz düşer ve artık dünya kullanılamaz hale gelir. Artık insanlar bitmiş hale düşer o yüzden."* K17 ise savaşı cehennem olarak görüp çocukların, geride kalanların huzursuz olacağını belirtmektedir: *"Savaş cehenneme gitmek gibidir çünkü (...) orda da aynı savaştaki gibi alevler, ateşler ve geride kalan gözü yaşlı çocuklar kalır."* K60 da mutsuzluğu, acılara dair gözyaşlarını dile getirmiştir: *"Savaş, Yalnız bir kuş gibidir çünkü savaş zamanı insan her şeyini kaybeder. Tıpkı yalnız bir kuş gibi (...) bir zaman ağlar geride kalanlar için ..."*. K61: *"Savaş, annenden ayrılmak gibidir çünkü eğer annenden ayrılırsan eskiden olduğu gibi mutlu günleri özlersin, savaşta da barış olduğun günleri ve huzurlu olan anları özlersin; mutsuzsundur."*ifadesiyle artık olmayan barışa dair, huzura dair özlem duyulacağını ve mutsuz, huzursuz olunacağını belirtmiştir. K33 de sarmaşık metaforu ile yayılan bir huzursuzluktan bahsetmektedir.

Mücadele kategorisinde; bir insana küsmek, düşman, iki kuşun ekme kavgası, kaplumbağa, kılıç, Mustafa Kemal Atatürk, mücadele etmek yer almaktadır. Kaplumbağa metaforunda savaşın tıpkı kaplumbağanın hayat ile mücadelesi gibi yavaş yavaş bir o kadar da uzunca bir mücadele olduğunu belirtmiştir. K6: *"Savaş kaplumbağa gibidir çünkü yavaş ve uzun sürede gidiyor. Belki onun da ömrü bir gün sona erecek ama eminim ki uzun sürecek. Bence savaş kaplumbağa gibidir. Yavaş bir o kadar da uzun süren mücadele."* K6 savaşı bir mücadele olarak kaplumbağadan yaralanırken K36 siyasi bir liderden yararlanmaktadır: *"Savaş Mustafa Kemal Atatürk gibidir çünkü Mustafa Kemal Atatürk girdiği bütün savaşlarda gayret göstermiştir. Savaş tam bu anlama geliyor. Savaşmak gayret göstermek, o savaşı kazanmak için elinden geleni göstermek anlamındadır."* K42 ise mücadelenin yönünü; kimler arasında ve hangi amaçla olduğunu belirtmiştir: *"Savaş mücadele etmek gibidir çünkü devletlerin diğer devletlerle ilişkilerini keserek giriştikleri birbirlerine karşı silahlı mücadele etmeleri."* ifadesi ile savaşın devletler arasında siyasi amaçlarla gerçekleştiğini ve bu mücadelenin silah ile yapılabileceğini dile getirmiştir. Düşmanlık metaforundaya düşmanlar arasındaki mücadeleye değinilmiştir. K29 ise savaşın yaşamsal yönden mücadele olduğuna açıkça değinen tek katılımcı olmuştur: *"Savaş iki kuşun ekme kavgası gibidir çünkü yiyecek onlar için çok önemlidir. Bu yüzden savaşarak kazanırlar. Savaşmak biri istek doğrultusunda birisi ya da birileriyle anlaşmamak üzere çıkar. Yenen istediğini alır yani ekmeğini."*

Ölüm kategorisinde; Işid, insan kaybı, karanlığında kaybolmak, kıyamet, kötü bir dünya, kötülük, kötülüklerin oluşması, kurumuş bir ağaç, küçük kıyamet, mutsuzluk, ölmek, silah/büyük bir silah, Suriye metaforları yer almaktadır. Bu kategoride savaş anlatılırken genel olarak ölümlerin meydana gelmesi ve beraberinde bitmişlik, tükenmişlik ifade edilmektedir. K18: *"Savaş kurumuş bir ağaç gibidir çünkü savaş olunca dünyadaki insanlar ölür (...) ancak ölmezse insanlar ve savaş olmazsa o ağacın dalları uzar yaprakları çıkar ve etrafında kuşlar uçuşur."* metaforu ile kurumuş bir ağacın ne kadar verimsiz olduğunu belirterek savaşlarda ölen insanlar ile de aslında dünyanın ne kadar verimsiz hale gelebileceğini ifade etmektedir. Savaşın olmaması halinde ise meyve veren ağaç gibi insanların da dünyaya güzel şeyler bırakabileceğini ifade etmektedir. K34: *"Savaş IŞİD gibidir çünkü işidliler insanların kellelerini alıyorlar."* Bununla beraber K40 da Suriye metaforu üzerinden Işid'e değinerek ölüme değinmektedir: *"Savaş Suriye gibidir çünkü Suriye'de Işid yüzünden binlerce insan hayatını kaybediyor."* Bu iki ifade neticesinde ölümlerin, savaşların üzerinde insan etkisini gösterebilir. K56 savaşı ölüm olarak yansıtırken

“küçük kıyamet” metaforundan yararlanmaktadır. Mermilerin yağdığı, kan gölü içerisinde dört bir tarafta ölümün var olduğu bir savaş anlatılmaktadır: “Savaş küçük kıyamet gibidir çünkü mermi yağar başımızdan aşağıya. Yerler kan olur, dört bir taraf ölü cesetlerle dolar. Bombalar yakar insanı, kan gövdeyi götürür(...)” Bu metafor ile K56 küçük kıyameti ölümlerin kol gezdiği, kanların oluk oluk aktığını ifade ederek savaşın da aynen öyle olduğunu belirtmektedir. K64 ise “kıyamet” metaforunu kullanır: “Savaş kıyamet gibidir çünkü savaşta binlerce insan ölebilir ve orada silahlar konuşur. Kıyamet kopmuş gibi olur.”

Pişmanlık kategorisinde; insan kaybı ve karanlık zindan metaforları yer almaktadır. K54 insan kaybı metaforu ile savaşı ölüm kategorisinde ele almakla birlikte artan ölüm sonucunda pişmanlığın zuhur edebilmesine rağmen son pişmanlığın fayda etmeyeceğini belirtmiştir. Savaşın da pişmanlığı beraberinde getireceği fakat bunun bir kıymeti olmayacağı da çıkarılabilmektedir. K3 de savaşın pişmanlık olduğunu dile getirmiştir: “Savaş karanlık bir zindan gibidir çünkü savaş çok kötü bir şeydir ve bunu herkes biliyor ama umursamayan birçok insanlar var. Sadece kendi hayatlarını öne atıp hep bir çukura düşüyorlar. Yani bir karanlık zindana sahip olduklarında hep keşke diyen insanlar var”.

Sevdiklerini Kaybetme kategorisinde ise cehenneme gitmek, dünyanın sonu, karanlık, karanlığında boğulmak, kötü bir sel metaforları yer almaktadır. K17: *Savaş cehenneme gitmek gibidir çünkü (...)* jorda da aynı savaştaki gibi alevler, ateşler ve geride kalan gözü yaşlı çocuklar kalır.” Savaşta, alevlerin içerisinde sevdiklerinin kaybedilmesi ile birlikte geride gözü yaşlı çocukların var olması cehenneme gitmek gibi yorumlanmıştır. Ateş aynı ateş, alevler aynı alev olarak görülmüştür. Cehenneme gitmek metaforunda geride kalanlar için savaş tanımlanmışken diğer metaforlarda sevdiklerini kaybetmek, onlardan ayrı kalmak noktasında kendileri için savaşı yansıtmaktadırlar. K14: “Savaş dünyanın sonu gibidir çünkü sevdiğim insanlardan uzak oluyorum, onlarla konuşup şakalaşıp gülemiyorum. Bu da benim için dünyanın sonu demek. K22: “Savaş karanlık gibidir çünkü savaşta sevdiklerimizi yakınlarımızı ailemizi kaybolur gider (...)” metaforu ile zifiri karanlıkta göz gözü görmediği savaşın da bu özelliği vurgulanmış ve tıpkı karanlıkta insanın kaybolacağı gibi savaşta insanların, sevdiklerinin kaybolduğunu, öldüğünü belirtmiştir. Karanlığında kaybolmak metaforunda sevdikleri, yakınları il birlikte milletinin, çocukların ve masum insanların da kaybedildiği belirtilmiştir. K5: “Savaş karanlığında kaybolmak gibidir çünkü savaş büyük bir kaostur. Can pazarıdır. Sevdiklerini, milletini, insanları kaybetmektir. (...) Savaş girdiği ülkeyi kendi karanlığında kaybeder. Ve bir daha hiç çıkmamak üzere.” Savaşın geri dönüşmez oluşuna da değinilmiştir kaybolduğu karanlıktan geri çıkılmayacağını belirterek savaşın da hüsrarla sonuçlanabileceğini, savaşın dönüşmez bir süreç olduğunu da belirtmiş olabilir. K32 ise savaşı bir doğa olayı ile metaforlaştırmıştır ve böylelikle de savaşı bir doğal süreç olarak belirtmiş olabilir. Ayrıca savaşın çok kötü bir selin verebileceği zarar ile çok fazla insan canına da sebep olduğu sonucu çıkarılabilir: “Savaş çok kötü bir sel gibidir çünkü savaşa girdiğimizde sevdiklerimizi bir seldeki topraklar ve bitkiler gibi kaybediyoruz.”

Sevilmezlik kategorisinde; düşman, karanlık bir oda, özlem acısı, tonsuz siyah metaforları yer almaktadır. Bu kategoride kötülük ve kötülüğe dair olan eylemlerin, isimlerin, kendisini korkutan ürkütenlerin sevilmediğini dolayısıyla da savaşın da sevilmediği belirtilmiştir. K1: “Savaş tonsuz siyah gibidir çünkü sevilmez. Siyahın bir çok çeşidi vardır ve hepsi hemen hemen sevilir. Tek biri hariç. Tonsuz siyah sevilmez. Kötülüğü içine hapsetmiş, siyahın tonu olmayan haline mahkum edilmiştir. İşte bu yüzden kötülerin, kötülüğün rengidir. Savaşın rengidir.” metaforunda siyah, matemi ve karanlığı temsil ettiğinden sevilmediğinden belirtilmiş olabilir. Kötülüğün rengi olarak görülmekte ve bundan dolayı da savaş kötülük olarak görülüp sevilmemektedir. K39 ise düşman üzerinden savaşı seilmeyen bir durum olarak yansıtmıştır: “Savaş düşman gibidir çünkü savaşı kimse sevmez tıpkı düşmanımızı sevmediğimiz gibi (...)”. K11 savaşın sevilmez oluşunu şehit vermek ve beraberinde çekilen acı ve huzursuzluk sebebiyetine bağlamıştır: “Savaş özlem acısı gibidir çünkü savaşta verdiğimiz onca şehit acısı varken savaşı hangimiz sevdik ki hangimiz huzursuz bir hayat ister ki?”

Yayıлма kategorisinde İsyân ve Sarmaşık metaforları yer almaktadır. Savaşın bir kartopu gibi büyüdüğü ve yayılarak huzuru kaçırdığı belirtilmiştir. K21 tam da bunu yansıtmıştır : “Savaş isyan gibidir çünkü eğer bir çoğunluk isyana çıkarsa ortalık karışır ve git gide büyüyen bu topluluğa büyük ihtimalle engel olunamaz.” Sarmaşık metaforunda ise K33 huzursuzluk kategorisinde de yer alarak şöyle ifade etmiştir: “Savaş, sarmaşık gibidir çünkü savaş başladığı an sarmaşık gibi her yere bulaşır ve bulaştığı yerde huzur bırakmaz.”

3.4 Yedinci sınıf öğrencilerinin “barış” kavramına yönelik metaforları, hangi kategoriler altında toplanabilir?

Tablo 4. Kategorileştirilmiş barış metaforları

Kategoriler ve Metaforları	Kategoriler ve Metaforları	Kategoriler ve Metaforları
<i>BARIŞMA İŞİ / ANLAŞMA</i>	<i>GEÇİCİ/KISA SÜRELİ</i>	HUZUR (devamı)
Dost	Beyaz bir yalan	Huzur ülkesinde bir köşk
Leylak Çiçeği	Kuş	Kuş
Sınav	Tırtıl	Mutluluk
Volkan	<i>HUZUR</i>	Özgür hayat
Bulut	Bayram	Sevgi (kucak dolusu)
Küsüp barışma	Beyaz bir yalan	Sonsuza kadar uçan kuş
Öğretmen	Bulut	Tırtıl
<i>BİRLİK BERABERLİK</i>	Cennete gitmek	<i>SÜREKLİLİK/KALICI</i>
Bayrak	Çiçek açmış gül	Gökyüzündeki kuşlar
Festival	Deniz	Sonsuza kadar uçan kuş
Gökyüzündeki kuşlar	Dua	
Ortak kategori sayısı: 5		

Tablo 4'e göre barış metaforları 5 kategori altında toplanabilmektedir. Barış; barışma işi/anlaşma, birlik beraberlik, geçici/kısa sürelilik, huzur, süreklilik/kalıcı olarak metaforlaştırılmıştır. En fazla metafora sahip olan kategori ise 14 metafor ile “huzur”dur.

Barışma işi/Anlaşma kategorisinde bulunan dost, leylak çiçeği, sınav ve volkan metaforları incelendiğinde barışın belli kurallar dahilinde gerçekleştirildiği/gerçekleştirilebileceği vurgulanmıştır. Kullanılan metaforlarda şart eki (-sa/se) ya da diğer bir ifade ile şartlı cümleler kurulmuştur. K7: “*Barış dost gibidir çünkü barış dostluk kazanmaktır. Dostluk edinmektir. Dostlarına iyi davranman gerekir. Eğer kötü davranırsan çekip gider ve sen en yakın dostunu kaybedersin. Dostluk iyi bir şey ama bilene.*” K1: “*Barış leylak çiçeği gibidir çünkü (...) Çiçeğe ihtiyacı olduğunu ihtiyaç duyduğu kadar verirse uzun ömürlü olur. Barış ise istenen istenildiği gibi yapılırsa uzun ömürlü olur. Her şey bizim ellerimizde. Yaptığımız en ufak bir hata barışı söndürür savaşı körükler.*” K25: “*Barış sınav gibidir çünkü kurallara uymazsak kopya çekersek sınav biter. Barışta da sınır veya kural ihlali yapılırsa barış biter.*” K57: “*Barış volkan gibidir çünkü kavga olduğu zaman kızar ve patlar barış olduğu zaman ise lavlarını kendine saklar ve durgunlaşır.*”

Birlik beraberlik kategorisinde; bayrak, festival ve gökyüzündeki kuşlar metaforları yer almaktadır. Bu metaforlar, barışı aslında birlik-beraberlik içerisinde olmak, barışık olmak ve bu duygular doğrultusunda eylemde bulunmak olarak yansıtılmıştır. Bayram, festival kavramları birlik ve beraberliği simgelemektedir ve birlik beraberlik doğrultusunda da barışın huzur olduğu belirtilmiştir: K37, “*Barış bayram gibidir çünkü bayramda küsler barışır mutluluk dolar her yer. Bayramda herkes birbiriyle konuşur, eğlenir içleri sevgi dolar. Neşe saçarlar her yere.*”; K26, “*Barış festival gibidir çünkü coşkuyla kutlanır. İnsanlar biraraya gelerek mutluluğu paylaşıyorlar.*”. K60 ise doğrudan birlik beraberliği simgeleyen bir metafor kullanmamışsa da gerekçesinde bunu vurgulamıştır: “*Barış gökyüzündeki kuşlar gibidir çünkü beraberce daima uçarlar. Gökyüzünü birlikte paylaşırlar. Daima uçarlar bazen beraber aç kalırlar. Bazen de beraber mutlulukla uçarlar. Kimi zaman da beraber terk ederler gökyüzünü, göç ederler uzak ülkelere.*” “*Daima*” ifadesi ile barışın kalıcılığı/sürekliliği de vurgulanmış böylelikle K60, barışı sürekli/kalıcı kategorisi içerisinde de yansıtılmıştır. Fakat bunun tam tersi metaforlar da dile getirilmiştir:

Geçici/kısa süreli kategorisinde; beyaz bir yalan, kuş ve tırtıl metaforları yer almaktadır. Bu metaforlar ile barışın kısa süreli ya da geçici olduğu belirtilmiştir. Beyaz bir yalan metaforunda K5 barışın geçici olduğunu, uzun ömürlü olamayacağını belirtmiştir. Kuş ve tırtıl metaforunda da barışın çok sürmeyeceği belirtilmiştir. K3: “*Barış kuş gibidir çünkü kuşlar özgürdür. Sabit. Bir noktada değildirlir. Bazı insanlar gibi de zararsız olabiliyorlar. Ama ömürleri kısıtlıdır.*”. Barış kuşlar gibi özgürlüğü simgelese de belli bir süre dahilinde barışın biteceği anlatılmaktadır. K6: “*Barış tırtıl gibidir çünkü ne kadar da küçük ve önemsiz gibi gözükse de o da gün geçtikçe kozasında büyüyerek gelişiyor. Daha sonra da tatlı bir kelebeğe dönüşüyor. Çevremizde kelekleri görünce biz de*

mutlu oluyoruz. Ama tabi ki onun da ömrü çok kısa tıpkı barış gibi.” metaforunda kullandığı “kelebeklerin insanı mutlu etmesi” ifadesi, bu metaforu huzur kategorisine de dahil edebilmektedir.

Huzur kategorisinde bayram, beyaz bir yalan, bulut, cennete gitmek, çiçek açmış gül, deniz, dua, huzur ülkesinde bir köşk, kuş, mutluluk, özgür hayat, sevgi (kucak dolusu), sonsuza kadar uçan kuş ve tırtıl metaforları bulunmaktadır. Bu kategori altında birleşen metaforlarda birlik ve beraberlik içinde gerçekleşen barış “huzur kategorisini” de yansıtmaktadır. Varlığıyla insanları mutlu kılan ve toplumdaki huzuru sağlayan bir barış ifade edilmiştir. Huzur kategorisinde yer alan bazı metaforlar şöyledir: K17: *“Barış cennete gitmek gibidir çünkü sen orda rahatsızdır çünkü sana sataşacak hiç kimse olmaz. Kafan rahat bedenin rahat. Herkes sana mutlulukla bakar sen de onlara ve ben bu yüzden barışı cennete gitmek gibidir dedim. Çünkü orası da aynı barış gibi rahat, huzurludur.”* K36: *“Barış bayram gibidir çünkü her bayramlarda insanlar birbiriyle küsken her insan gibi barışırlar. Barış insanın hayattaki huzurudur. Huzur olmazsa barış da olmaz. Barış olmazsa da huzur olmaz. Onun için barış herkesin huzurunu sağlar ve mutluluk verir.”*

Sürekli/uzun ömürlü kategorisinde; “gökyüzündeki kuşlar”, “sonsuza kadar uçan kuş” metaforları yer almaktadır. K19: *“Barış sonsuza kadar uçan kuş gibidir çünkü o hiç yorulmaz hiç tükenmez, hep sonsuza kadar devam eder ve sürekli insanları mutlu eder. (...)”* diyerek barışı huzur ve asla bitmeyen bir süreç olarak tanımlamıştır. Kuş gibi bitmek tükenmek bilmeyen bir uçuş ve bu uçuşun insanda yarattığı huzur ile barış; huzur ve süreklilik kategorisi altında yer almaktadır. Birlik beraberlik kategorisinde de yer alan “gökyüzündeki kuşlar” metaforunda K60 da kuşların daima uçuşması ile barışın sürekliliğini belirtmiştir.

4. Tartışma / Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada savaştan kaçanlarla aynı sınıfı, mahalleyi paylaşan katılımcılar savaşı; devletler, insanlar arasında siyasi bir mücadele olarak görmüştür ki en fazla tekrarlanan metafor mücadele etmek'tir. Barış kavramına dair ise en fazla tekrarlanan kuş metaforudur. Çalışmada Suriyeli çocuklar ile aynı sınıfı, okulu ve mahalleyi paylaşan katılımcılardan yalnızca üç kişi Suriye ve Işid metaforu ile doğrudan açıklamıştır. Savaş, mücadele etmek olarak tanımlanmışken aynı sınıfı, mahalleyi paylaştıkları Suriyeliler, siyasi bir mücadeleye girmekten ziyade sosyal bir mücadelenin içerisine girerek hayatta kalabilmek adına göç etmişlerdir ki bu, çalışmanın sonucuna bu noktada pek yansımamıştır. Rogozin (2014), savaşı sosyal ve siyasal bir olgu olarak tanımlamıştır ki bu olgu devletler, insanlar, milletler arasındaki temel ilişkinin değişimi ile bağlantılıdır. Bu çalışmada savaş, siyasal olgu olarak bir mücadele gibi görülmüş ve toplumlarda ölümlerin çok fazla olduğu ve insanın sevdiğini kaybedip huzursuzluğa sebep olduğu sosyal olgu olarak sonuçlanmıştır. Fox (2011)'a göre ise savaş, vicdani bir eylem olarak günlük söylemlerde insanî bir boyut olarak da kendisini göstermektedir: “Açlıkla savaş”, “yoksulluğa karşı savaş”, “çocuk istismarına karşı savaş” gibi. Bu çalışmada ise savaşın bir mücadele olarak bu yönüne; sosyal ve yaşamsal yönüne değinilen bir sonuca ulaşılamamıştır. Savaşın yalnızca askerî ve siyasi bir mücadele olduğu sonucuna varılmıştır. TDK (2015)'ye göre “devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele, harp, cenk, cidal; uğraşma, kavga, mücadele; bir şeyi ortadan kaldırmak, yok etmek amacıyla girişilen mücadele” anlamına gelmektedir.

Ortak kategorilerden yola çıkarak tanımlama yapıldığında olumsuz metaforlar ile yansıtılan savaş; birbirleri ile anlaşamayan, barış kavramına sahip olamayan insanların ya da devletlerin geri dönüşü olmayan bir sürece dahil olarak huzursuzluk, kayıplar, pişmanlık oluşturacak sevilmeyen ve ölümlere sebebiyet veren yavaş bir o kadar da uzun süren, yayılan bir mücadeledir. Savaş ve barış birbirlerinin karşıt anlamı olarak görülmüştür. Barış metaforları üzerinden bir tanım yapılırsa barış; dünya ya da toplum içerisinde birlik ve beraberliğin var olduğu belirli kurallar çerçevesinde yer yer kalıcı yer yer ise geçici olan bir huzur olarak tanımlanabilir. İnsanların karşılıklı olarak kurallar çerçevesinde barışma duygusu taşıması gerektiği ve barışın birlik ve beraberliği içerdiği ayrıca barışın olduğu toplumlarda huzurun baş gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. TDK (2015)'ye göre barış; “barışma işi; savaşın bittiğinin bir antlaşmayla belirtilmesinden sonraki durum, sulh, hazar; böyle bir antlaşmadan sonra insanlık tarihindeki süreç; uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam”dır. Bu araştırmada ise bu tanımlardan barışma işi, karşılıklı anlayış, savaş sonrası anlaşma ile beliren durum tanımları metaforlarda kendisini gösterebilmiştir. Higgs (2012)'in belirtmiş olduğu gibi barışı elde edebilmek için savaş, “mübâh olan bir yol” olarak bu araştırmada gösterilmemiştir. Savaş ve barış kategorilerine bakıldığında birbirine zıt olan savaş ve barış kategorileri olduğu sonucuna varılmıştır. Barış metaforları da “sürekli” ve “geçici” olarak belirtilerek kendi

içerisinde zıt kategoriler altında birleşebilmiştir. Berkant ve Atmaca (2013)'ya göre altı ve yedinci sınıf sosyal bilgiler ders kitabında en az yer verilen kavramlardan biri de barıştır. Fakat buna rağmen barış kavramı olumlu ve anlamlı metaforlar ile açıklanmıştır. Savaştan kaçan Suriyeli çocuklarla, insanlarla aynı ortamlarda bulunması sebebiyle huzurunu kaybedip başka bir ülkede huzur arama çabalarını görmek barışı huzur olarak metaforlaştırmakta etkili olmuş olabilir.

Araştırmanın önerileri ise şöyledir: Savaş, savaşı çağrıştıran olayların sıklıkla gündeme geldiği ülkemizde savaştan kaçan insanlarla aynı mahalleyi, aynı okulu, aynı sınıfı paylaşan farklı kademelerdeki öğrencilerle daha fazla katılımcı ile böyle bir çalışma gerçekleştirilebilir. Kademeler arasında karşılaştırmalı olarak da öğrencilerin savaş ve barış algılarının metaforlar yoluyla analiz edildiği bir çalışma yapılabilir. Bu çalışma, savaştan kaçan öğrencilerle birlikte eğitim gören T.C. vatandaşı olan öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Savaştan uzaklaşmak isteyip ülkemize gelen ve eğitim gören Suriyeli öğrencilerin de savaş ve barış metaforlarının ortaya çıkarılmasına dair çalışma yapılabilir. Hatta çalışmada iki ülke öğrencilerinin metaforları karşılaştırmalı olarak da ele alınabilir. Derslerde savaş ve barış konuları ya da kavramları işlenirken bu kavramların çeşitli anlamları üzerinde durulabilir. Savaşların yaşam ile mücadele yönüne de vurgu yapılabilir. Kanslerle, çocuk istismarıyla, açlıkla, çevre kirliliğiyle savaş, vb.; kendisiyle barışık olma gibi farklı anlamlara da vurgu yapılabilir.

5. Teşekkür

2211A- yurtiçi doktora programı Bilim İnsanı Destekleme Bursu kapsamında desteklerinden dolayı TÜBİTAK'a teşekkür ederim (Selda ŞAN).

Kaynakça

- Aktaş, Ö., & Özmen A. (2013). Savaş kavramı üzerine üniversite öğrencilerinin görüşleri (Kafkas Üniversitesi Örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 37-55.
- Aktaş, Ö., & Safran, M. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin savaş ve barış kavramı ile ilgili düşüncelerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(8), 1587-1619.
- Berkant, H. G., & Atmaca, Y. (2013). Altıncı ve yedinci sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının insan hakları ve demokrasi kavramları açısından incelenmesi. *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 179-198.
- Cowie, B., & Abbiss, J. (2014). Metaphors and metaphorical understanding (Editorial). *Curriculum Matters*, 10, 114-117.
- Demir, S. (2011). Türkiye'de barış eğitimine bakış: Tanımlar, zorluklar, öneriler: Nitel inceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, Educational Sciences: Theory & Practice*, 11(4), 1727-1745.
- Fox, M. A. (2011). Thinking about peace today. *Journal Of Sociology & Social Welfare*, 38(2), 15-36.
- Galtung, J. (2003). *Peace by peaceful means: Peace and conflict, development and civilization*. London: Sage. Web site: books.google.com.tr adresinden 26/06/2015 tarihinde yararlanılmıştır.
- Gavriely, N. D. (2014). Talking peace- Going to war. Peace in the servis of the Israeli just war rhetoric. *Critical Discourse Studies*, 11(1), 1-18.
- Gentner, D., & Bowdle, B. (2006). *Metaphor Processing, Psychology of Encyclopedia of cognitive Science*. Pp. 18-21. Wiley online Library.
- Higgs, R. (2012). War Is Horribble, but... *The Independent Review*, 17(2), 305-316.
- Jensen, D. F. N. (2006). Metaphors as a bridge to understanding educational and social contexts. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), 1-17.
- Keçe, M. (2014). Tarih ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bazı tarih kavramlarına ilişkin algılarının metaforlar yoluyla analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 29(4), 143- 156.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2010). *Metaforlar hayat, anlam ve dil*. (Çeviri: Gökhan Yavuz Demir). 2.Baskı. İstanbul: Paradigma yayıncılık.
- Lutz, D. S. (2003). Peace through aggressive wars? The civilizatory project (of the West) at a crossroads. *Debatte Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*, 11(1), 13-18.
- Moran, R. (1997). Metaphor. In *Companion to the Philosophy of Language*, ed. Crispin Wright and Bob Hale, 248-270. Oxford: Blackwell Publishing, Ltd.
- Paris, R. (2002). Kosovo and the metaphor war. *Political Science Quarterly*, 117(3), 423-450.
- Rogozin, D. O. (2014). *War*. Value Inquiry Book Series [Serial Online], 276479-481. Web site: marmara-elibrary.com adresinden 13/08/2015 tarihinde erişilmiştir.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmen adaylarının "öğretmen" kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Stern, J. (2006). Metophor, literal, literalism. *Mind & language*, 21(3), 243-279.

- Şan, S. & Yılmaz, A. (2016). War and peace metaphors of the 7th grade students. *International Journal of Innovative Research in Education*, 3(4), 221-231.
- Szymanski, S., Kelley, L.A., & Sunal, D.W. (2012). What does peace mean? Kindergarteners share ideas. *Social Studies Research & Practice*, 7(2), 1-14.
- Taşdemir, A. (2012). Değerlere ilişkin Türkiye, Irak ve Suudi Arabistan örneklemindeki Türk öğrencilerin görüşlerinin incelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(3), 1707-1736.
- Türk Dil Kurumu [TDK] www.tdk.gov.tr
Web site: marmara-elibrary.com adresinden 13/08/2015 tarihinde yararlanılmıştır.
- Yaylagül, Ö. (2010). Divanu - Lügati't Türk'te yer alan atasözlerindeki yer alan metaforlar. *Milli folklor Dergisi*, 22(85), 112-121.